

Мавлянова Т.А.

СОЦИАЛДЫК САЯСАТ ТҮШҮНҮГҮ ЖАНА АНЫН КООМДОГУ ОРДУ

Мавлянова Т.А.

ПОНЯТИЕ И РОЛЬ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ В ОБЩЕСТВЕ

T.A. Mavlyanova

CONCEPT AND ROLE IN SOCIETY FOR SOCIAL POLICY

УДК: 349/87.54

Макалада социалдык саясат түшүнүгү, коом менен мамлекеттин карым-катнашы саясат чөйрөсүндө каралат, ошондой эле анын коомдогу ролу айтылат.

Негизги сөздөр: мамлекет, саясат, коом, экономикалык чөйрө, стабилдүүлүк, социалдык саясат.

В статье рассматривается понятие социальной политики, взаимоотношения общества и государства в сфере политики, а также ее роль в обществе.

Ключевые слова: государство, политика, общество, экономическая сфера, стабильность, социальная политика.

The article discusses the concept of social policy, the relationship between the society and the state in the sphere of politics and its role in society.

Key words: government, politics, society, economics, stability, and social policy.

Кыргыз Республикасында заманбап социалдык-экономикалык моралдык-психологиялык жагдайлар көп аспектуу. Экономика чөйрөсүндө стабилдүүлүктүн жана республикалык бюджеттин аздыгы, жарандардын жумушсуздугу, пенсия, пособия, айлык акыларынын төлөмдөрүнүн аздыгы, өлкөдө чоң көйгөйлөрдү жаратууда. Бул жагдайды социалдык жактан өнүктүрүү үчүн социалдык коомдо камсыз кылуу үчүн социалдык системанын өнүгүү сферасында белгилүү чараларды кабыл алуу зарыл. Бул маселеде албетте социалдык саясаттын коомдун тынымсыз иштөөсүнөн көз каранды. Коомдук жашоонун түпкүрүнөн реформалоодо коомду башкаруу механизми гана эмес жалпы жарандардын кызыкчылыгы да роль ойнойт. Ишкерлер коллективи класстар, журт, калк коомдун социалдык, профессионалдык катмарындагы группалар түзөт. Ошондой эле өнүктүрүү факторлорунун арасында коомдун жана жарандардын мыйзамдуу кызыкчылыктары да камтылган. Алардын эркиндиктери жана укуктары мамлекеттин социалдык саясатынын социалдык иштеринин арасында негизги ролду ойнойт.

Социалдык саясатынын заманбап этаптагы коомдогу эң башкы тапшырмаларынын бири болуп калктын негативдүү ар түрдүү кырсыктардан экономика мамилесинде социалдык жактан коргоо болуп саналат. Себеби бул жарандардын жашоо шартын турмуш-тиричилигин жакшыртууга калктын акча кирешеси менен бюджетти жогорулатуу калктын салмактуу бөлүгүнүн материалдык базасын бышыктоо жана кеңейтүү алардын билим жагынан өсүп-өнүгүүсүн камсыз кылуу болуп саналат. Ошондой

эле мамлекеттик саясат да эң башкы орунду коомдун социалдык теңдүүлүгүн камсыз кылат.

Социалдык саясаттын түшүнүгү практикада колдонулуучу өтө кең абстрактуу категориялардын бири. Мамлекетти курууда официалдуу документ катары колдонулат десек болот. Бир тараптан социалдык саясат коомдо өтө кеңири дискуссияларга илимий жактан предмет катары талкууланат, бирок ар түрдүү изилдөөлөрдүн натыйжасында ар түркүн жыйынтыктар келип чыгат.

Бир жактан социалдык саясат мамлекеттин ишмердүүлүгүндө коомдун заманбап кызыкчылыгын белгилеген эң башкы бөлүктү ээлейт.

Саясат бул:

– Социалдык группалардын жана мамлекеттик бийликтин ортосундагы мамиле;

– коомдук жашоодогу ар түрдүү системалардын ишмердүүлүгү;

– саясаттык максаттарга жетүүдө практикалык коомдогу ишмердүүлүктү тартиптештирүү;

– адамдар менен иштөөнүн тажрыйбасы жана алардын кызыкчылыгы;

Саясаттын борбодук субъектиси катары мамлекет таанылат. Мамлекеттин саясаттагы атрибуттары катары бийлик, укук, жарандарды жашоого үйрөтүү. Бардык эле коомдук проблемалар саясаттык мүнөздү өзүнө камтыйт. Эгерде анын чечими мамлекеттик бийликтин кызыкчылыгы үчүн болсо.

Социалдык саясат – бул мамлекеттик саясаттын ички бөлүгү. Бардык эле социалдык проблемалар белгилүү болгондой эле декларация гана болуп саналат. Бирок бул коомдук өнүгүнүн маңызы болуп саналбайт.

Социалдык саясат принциптик системага негизделген жана мазмунду талап кылуу, иштеп чыгуу, тартиптештирүү мүнөзүнө ээ. Алар төмөнкү принциптерден турат.

– гумандуулук социалдык адилеттүүлүк;

– үзгүлтүксүз системалуулук;

– социалдык саясатты активдештирүү;

– социалдык саясатты тартиптештирүүдөгү демократиялуулук;

– социалдык саясатты тартиптештирүүдөгү текшерүүнү күчөтүү.

Жогорудагы функциялардын жардамы менен социалдык саясаттын эң башкы коомдогу өнүгүүсү же коомдук мамилелер менен камсыз кылынат.

А) Социалдык саясат кең мааниде жарандардын жашоо шартын жакшыртууну камсыз кылуу калктын ден соолугун чыңдоо, материалдык базаны

кеңейтүү, жумушчу орундарды көбөйтүү, элдерге турак жай жактан жардам берүү.

Б) Жеке өздүк социалдык саясат дегенде коомдун конкреттүү түрүн социалдык коргоо болуп саналат. Андан сырткары үй-бүлөлүк саясат, жаштардын саясаты, карыларды жана инвалиддерди социалдык коргоо.

Негизги социалдык коргоого төмөнкүлөр кирет.

– милдеттүү медициналык коргоо;

– үй-бүлөлүк колдоо;

– калкты коммуналдык жактан турак жай менен камсыздоо;

– мигранттарды жана өзгөчө качкындарды жайгаштыруу.

Социалдык саясаттын коомдогу орду анын чөйрөсүнө өтө кең жана объективдүү маселелерди өзүнө камтыйт жана коомдук мамилелерди жөнгө салып турчу чөйрө. Социалдык негиздерди өнүктүрүү жана өздөштүрүүдө ар түрдүү принциптерге таянып жана коомдук баскычтарды басып өтүүгө туура келет. Мамлекеттин бюджетти калыптанып өнүгүү астында гана ийгиликке жетиши мүмкүн. Мисалы, бюджеттин күчү менен пенсия, пособия, айлык акыларын төлөмүн көтөрүү мүмкүн. Мындай экономиканы көтөрүү мамлекеттен көз каранды. Экономика адамдардын ишмердүүлүгүндөгү экономикалык абал өтө терең жайылтылган негизги түшүнүктөр менен түшүндүрүлөт. Саясий экономика элдик чарбачылыктын тарыхын коомдогу экономикалык ойлордун тарыхын элдик чарбачылыкты пландаштыруу, коомдук өндүрүштүктү башкаруу-

нун жол-жобосун карап чыгуу. Кыргыз Республикасында социалдык саясаттын коомдогу ордун жогорулатуу үчүн эң башкысы жергебиздеги жумушсуз жарандарды эмгек менен камсыз кылуу, экспорт-импорт мамилелерин азайтып, өзүбүздөгү өндүрүштөрдү завод фабрикаларды иштетүү менен жана ашыкча бирин – бири кайталаган организацияларды, министрликтерди кыскартуу жана салык төлөмдөрүн алгылыктуу колго алып, бул маселеге толук кандуу көзөмөл жүргүзүү. Кыргыз Республикасындагы эркинен ажыратылган кылмышкерлерди жазалап гана койбостон мамлекеттик жана мамлекеттик эмес уюмдар тарабынан аларга карата тарбиялоочу жана моралдык дем берүү максатында ар кандай коомдук иш-чаралар жылына эки-үч ирет уюштурулуп туруусу зарыл деп эсептейм.

Адабияттар:

1. Социалдык иштердин тарыхы жана теориясы. Кененсариев Т., Арзыматов Ж.
2. Ш. Рамон «Социальная работа в меняющемся мире» Кембридж, Великобритания. 1997 г.
3. «Социальная теория и политическая практика» Т.Шанин. Великобритания. – 1997 г.
4. «Идеология и политика социологии» П.Чемберлен, Лондон 1991 г.
5. «Роль социальной политики» - М., Огасян. Ереван – 2000 г.

Рецензент: кандидат философских наук Аблазов К.